

ГЛУХІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ОЛЕКСАНДРА ДОВЖЕНКА

Навчально-науковий інститут педагогіки і психології,
кафедра теорії і методики початкової освіти

СИЛАБУС
навчальної дисципліни
Методика навчання технологічної освітньої галузі

Код дисципліни	ОК 23
Освітній рівень	першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
Статус дисципліни	Обов'язкова /вибіркова (дисципліни вільного вибору здобувача)
Галузь знань	01 Освіта /Педагогіка
Спеціальність	013 Початкова освіта
Освітньо-професійна програма	Початкова освіта та мова і література (англійська)
Обсяг дисципліни	4 кредити ECTS (120 академічних годин, 60 аудиторних)
Види аудиторних занять	Лекційні практичні та лабораторні заняття
Мова викладання	Українська
Форми навчання	Очна, заочна
Форми контролю	залік

Інформація про викладача

Викладач (ПІБ, науковий ступінь, учене звання, посада)	Вишник Ольга Олександрівна, ст. викладач кафедри теорії і методики початкової освіти, кандидат педагогічних наук
Контактний телефон	
E-mail:	vyshnyk@gnpu.edu.ua olhavyshnyk@gmail.com
Профіль викладача	https://cutt.ly/G5Jd1ji
Консультації	Щосереди, 14.00-15.00 год. ауд. № 105, 1 корпус

м. Глухів – 2022

Анотація курсу.

Важливість підготовки майбутніх учителів початкових класів у сфері технологічної освіти зумовлена сучасними вимогами до освіти і необхідністю розвитку компетентностей, які сприятимуть успішному навчанню та формуванню майбутньої генерації.

У сучасному суспільстві велике значення мають учителі, які можуть застосовувати інноваційний підхід у навчанні, володіють сучасними технологіями та методиками, вміють стимулювати творчий розвиток учнів і розвивати їх критичне мислення. Технологічна освіта майбутніх учителів початкових класів допомагає розкрити їх потенціал у використанні інноваційних засобів та методів навчання, а також упровадити практичну діяльність, що сприяє активному засвоєнню знань учнями.

Навчальна дисципліна «Методика навчання технологічної освітньої галузі» має прикладний характер і відіграє важливу роль у професійній підготовці майбутніх учителів початкових класів до реалізації технологічної освітньої галузі, у цілеспрямованому формуванні в студентів *предметно-технологічної* компетентності, яка є інтегративною за свою сутність, а отже – надзвичайно важливою, професійно необхідною, ключовою, *загальнопедагогічної* та *професійно спрямованої* компетентностей.

Навчальна дисципліна «Методика навчання технологічної освітньої галузі» базується на наукових даних педагогіки, психології та сучасних досягненнях у галузі техніки та технології виробництва.

Метою курсу є формування у студентів методичної та технологічної компетентностей для фахової підготовки до проведення уроків трудового навчання у початковій школі.

Завданнями є розкриття перед майбутніми вчителями місця та ролі трудової підготовки учнів у здійсненні загальноосвітніх завдань початкової школи, аналіз змісту шкільних програм, навчальних підручників, посібників з трудового навчання, ознайомлення зі змістом роботи вчителя щодо організації, планування і матеріального забезпечення уроків «Дизайн і технології», засвоєння технологій обробки різних матеріалів, формування умінь розробки планів-конспектів з трудового навчання.

У процесі вивчення дисципліни майбутні вчителі поглиблюють знання про:

- основну мету та завдання трудового навчання й виховання;
- процес, дидактичні принципи трудового навчання;
- зміст, методи, організаційні форми трудового навчання;
- психолого-педагогічні основи навчально-трудової діяльності учнів початкових класів;
- історико-педагогічний розвиток трудової підготовки учнів;
- освітню галузь «Технології» державного стандарту початкової загальної освіти;
- структуру та зміст програм з трудового навчання у 1-4 класах загальноосвітньої школи;
- технологію виготовлення різних матеріалів, їх властивості, застосування;
- ручні інструменти, що використовуються при обробці матеріалів, їх будову, призначення, прийоми користування;
- початкову графічну грамоту, основи технічного моделювання і конструювання;
- основи художнього конструювання виробів, види декоративно-ужиткового мистецтва;
- методику проведення уроків «Дизайн і технології»;
- правила безпеки та культури праці.

У процесі вивчення дисципліни у студентів мають бути сформовані **вміння**:

- здійснювати аналіз навчально-методичної літератури з трудового навчання;
- складати календарно-тематичний план уроків «Дизайн і технології»;
- розробляти плани-конспекти уроків «Дизайн і технології»;
- практичної роботи з різними конструкційними матеріалами (папером і картоном, волокнистими матеріалами та тканиною, природними, штучними матеріалами тощо).

Майбутні вчителі початкових класів повинні **оволодіти такими компетентностями**:

Інтегральна компетентність

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі початкової освіти з розумінням відповідальності за свої дії.

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК 2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК 3. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

ЗК 4. Здатність працювати в команді.

ЗК 5. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК 6. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 7. Здатність діяти соціально відповідально і свідомо.

Фахові компетентності (ФК)

ФК 1. (частково) *Здатність спілкуватися державною та іноземною мовами як усно, так і письмово.*

ФК 3. (частково) *Здатність до інтеграції та реалізації предметних знань як основи змісту освітніх галузей Державного стандарту початкової освіти: мовно-літературної, математичної, природничої, технологічної, інформатичної, соціальної і здоров'язбережувальної, громадянської та історичної, мистецької, фізкультурної.*

ФК 5. Здатність до проєктування осередків навчання, виховання й розвитку здобувачів початкової освіти.

ФК 6. Здатність до організації освітнього процесу в початковій школі з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей молодших школярів, розвитку в них критичного мислення та формування ціннісних орієнтацій.

ФК 7. (частково) *Здатність до моделювання змісту відповідно до очікуваних результатів навчання, добору оптимальних форм, методів, технологій та засобів формування ключових і предметних компетентностей молодших школярів у процесі вивчення освітніх галузей Державного стандарту початкової освіти: мовно-літературної, математичної, природничої, технологічної, інформатичної, соціальної і здоров'язбережувальної, громадянської та історичної, мистецької, фізкультурної.*

ФК 9. Здатність до різних видів оцінювання навчальних досягнень здобувачів початкової освіти на засадах компетентнісного підходу.

ФК 12. Здатність доносити до фахівців і нефахівців інформацію, ідеї, проблеми, рішення, власний досвід та аргументувати їх на засадах партнерської взаємодії в умовах початкової школи.

Програмні результати навчання (ПРН)

ПРН2. Управляти складною професійною діяльністю та проєктами в умовах початкової школи, виробляти та ухвалювати рішення в непередбачуваних робочих та навчальних контекстах.

ПРН 4. Спілкуватися із професійних питань засобами державної та іноземної мов в усній та письмовій формах, застосовувати в освітньому процесі прийоми збагачення у усного й писемного мовлення молодших школярів.

ПРН5. Організовувати освітній процес із використанням цифрових технологій та технологій дистанційного навчання молодших школярів, розвивати в учнів навички безпечного використання цифрових технологій та сервісів.

ПРН 6. *(частково) Інтегрувати та використовувати академічні предметні знання як основу змісту освітніх галузей Державного стандарту початкової освіти (мовно-літературної, математичної, природничої, **технологічної**, інформатичної, соціальної і здоров'язбережувальної, громадянської та історичної, мистецької, фізкультурної) та трансформувати їх у різні форми.*

ПРН 7. Планувати й здійснювати освітній процес з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей молодших школярів, забезпечувати розвиток пізнавальної діяльності учнів, формувати в них мотивацію до навчання.

ПРН 8 .Організовувати конструктивну та партнерську взаємодію з учасниками освітнього процесу початкової школи, використовувати практики самозбереження психічного здоров'я, усвідомленого емоційного реагування.

ПРН 9. Планувати та організовувати освітній процес у початковій школі, позаурочні й позашкільні заняття та заходи, використовуючи різні організаційні форми навчання та типи занять, із дотриманням принципу науковості та вимог нормативних документів початкової школи.

ПРН10. Використовувати в освітній практиці різні прийоми формувального, поточного і підсумкового оцінювання навчальних досягнень здобувачів початкової освіти, прийоми диференційованого оцінювання дітей з особливими освітніми потребами.

ПРН 12. Застосовувати методи та прийоми навчання, інновації, міжпредметні зв'язки та інтегрувати зміст різних освітніх галузей в стандартних і нестандартних ситуаціях професійної діяльності в початковій школі, оцінювати результативність їх застосування.

ПРН 13. Організовувати освітній простір з дотриманням принципів універсального дизайну, безпечно, проєктувати навчальні осередки у класі спільно з молодшими школярами з урахуванням їхніх вікових особливостей, інтересів і потреб, забезпечувати дотримання вимог безпеки життєдіяльності, санітарії та гігієни, створювати психологічно комфортні умови освітнього процесу.

ПРН 14. Забезпечувати індивідуальний і диференційований розвиток здобувачів початкової освіти з особливими освітніми потребами відповідно до їхніх можливостей.

ПРН 15. Здійснювати профілактичні заходи щодо збереження життя та фізичного й психічного здоров'я здобувачів початкової освіти, надавати їм домедичну допомогу (за потреби), планувати та реалізовувати заходи щодо попередження і протидії булінгу та різних проявів насильства чи будь-якої з форм дискримінації серед учнів початкової школи й інших учасників освітнього процесу.

Очікувані результати навчання:

— здатність вільно користуватися навчальною програмою в початкових класах, методичними посібниками, здійснювати аналіз навчально-методичної літератури з трудового навчання;

— здатність планувати й організовувати навчально-трудоий процес, складати календарно-тематичний план уроків «Дизайн і технології»;

— здатність розробляти плани-конспекти уроків, читати схеми, креслення виробів, складати схеми, розгортки виробів, виконувати технічні рисунки, ескізи, технологічні картки під час виготовлення виробів із трудового навчання;

- здатність творчо і якісно виготовляти вироби, моделі, макети з різних матеріалів, а також доступно пояснювати процес їх конструювання, виготовлення;
- здатність дотримуватись вимог гігієни, правил безпеки і культури праці на уроці, на основі знань правил техніки безпеки та за допомогою системи інструктажів;
- здатність впроваджувати новітні технології на уроках «Дизайн і технології» в початкових класах (метод проектів), поєднувати навчальну діяльність із ігровою;
- здатність у доступній формі роз'яснити технологію отримання різних матеріалів, їх властивості, застосування в процесі виготовлення виробів;
- здатність вільно володіти ручними інструментами, а також пояснювати їх будову та прийоми користування (папером і картоном, волокнистими матеріалами та тканиною, природними матеріалами, пластиліном тощо);
- здатність використовувати оптимальні методи й прийоми у проведенні уроків «Дизайн і технології» і позакласних занять;
- здатність впроваджувати методи мотивації і стимуляції навчально-практичної діяльності учнів із трудового навчання в початкових класах;
- здатність формувати практичні уміння у предметно-перетворювальній, конструкторській і конструктивно-художній діяльності;
- здатність спираючись на наукову основу, формувати поняття про сучасне виробництво, характер праці робітників різних професій.

Студенти спеціальності «Початкова освіта» опановують предмет «Методика навчання технологічної освітньої галузі» після засвоєння таких дисциплін: «Педагогіка», «Психологія», «Нові інформаційні технології навчання та ТЗН», «Історія та культура України».

Засвоєння навчального матеріалу предмета передбачається на основі проведення лекційних, практичних, лабораторних занять, самостійної роботи студентів, зокрема, виконання творчого проекту. Підсумковою формою контролю є залік.

Основні поняття, терміни: технологія, проектна технологія, конструювання, практичні уміння, інструктаж, конструкційні матеріали, ручні знаряддя праці, урок «Дизайн і технології», методи трудового навчання.

З огляду на внесення Глухівської територіальної громади до переліку територіальних громад, які розташовані в районі проведення воєнних (бойових) дій, проведення лекційних, практичних занять здійснюватиметься за допомогою сервісів Zoom (платформа для проведення відеоконференцій, онлайнзанять, онлайнконсультацій (<https://zoom.us/>), Google (meet.google.com) із відображенням покликань в ел. розкладі;

- в асинхронному режимі – у Google Classroom.

Для студентів, які не мають змоги систематично виходити на зв'язок, буде забезпечено освітню комунікацію через Viber, Telegram, WhatsApp:

vyshnyk@gnpu.edu.ua

Модульна структура курсу Методика навчання технологічної освітньої галузі

Змістовий модуль		Тема	
№ з/п	Назва	№ з/п	Назва
1	Завдання та зміст освітньої галузі «Технології».	1.1	Генезис та сучасний етап розвитку трудового навчання як шкільного предмету
		1.2	Зміст трудового навчання
		1.3	Форми трудового навчання
		1.4	Методи трудового навчання

2	Технологія роботи зрізними конструкційними матеріалами	2.1	Робота з природними матеріалами
		2.2	Робота з папером і картоном
		2.3	Робота з різними матеріалами: пластилін, глина, солоне тісто, метал, деревина, хімічні матеріали тощо
		2.4	Робота з текстильними матеріалами

Система оцінювання

Система оцінювання навчальних досягнень студентів із дисципліни **Методика навчання технологічної освітньої галузі** ґрунтується на **компетентнісному підході**, що передбачає формування в майбутніх фахівців зазначених вище компетентностей та досягнення програмних результатів навчання.

Навчальні досягнення здобувачів вищої освіти з дисципліни оцінюються за модульно-рейтинговою системою, що базується на принципі коопераційної звітності, обов'язковості модульного контролю, накопичувальної системи оцінювання рівня знань, умінь та навичок.

Визначення підсумкової оцінки здійснюється за таким алгоритмом:

Розрахунок середньоарифметичної оцінки з кожного виду роботи за національною шкалою (O_i):

$$O_1 = (4+3+4+4+5+5+4+5+4+5+4+5+4+5+4)/15 = 4,33$$

$$O_2 = (3+4+4)/3 = 3,6$$

$$O_3 = 5/1 = 5,00$$

Відповідність шкал оцінювання (національної та європейської (ECTS))

Критерії оцінювання студентів на практичних заняттях

Оцінка ECTS	Середньозважений бал, що формує інтервальну шкалу	Національна оцінка	Рівень	Характеристика
1	2	3	4	5

A	4,51-5,00	5 <i>Відмінно</i>	Високий	– чітке знання структури, змісту програми трудового навчання, форм та методів, властивостей та технологій роботи з різними конструкційними матеріалами; – високий рівень володіння теоретичним матеріалом і умінь творчо застосовувати його на практиці; – володіння умінь розробляти плани-конспекти уроків з трудового навчання; – володіння умінь практичної роботи з різними конструкційними матеріалами (папером і картоном, волокнистими матеріалами і тканиною, природними матеріалами, пластиліном тощо); – володіння умінь виконання творчого практичного проекту; – креативний підхід до вирішення поставлених завдань
B	4,01-4,5	4 <i>Добре</i>	Достатній	– знання структури, змісту програми трудового навчання, форм та методів, властивостей та технологій роботи з різними конструкційними матеріалами; – володіння теоретичним матеріалом і умінь творчо застосовувати його на практиці; – володіння умінь розробляти плани-конспекти уроків з трудового навчання; – володіння умінь практичної роботи з різними конструкційними матеріалами (папером і картоном, волокнистими матеріалами і тканиною, природними матеріалами, пластиліном тощо); – володіння умінь виконання творчого практичного проекту; – обґрунтований підхід до вирішення поставлених завдань
C	3,5-4,00	4 <i>Добре</i>		середньо-достатній рівень володіння теоретичним матеріалом та готовності до оперування набутими вміннями й навичками
D	2,83-3,49	3 <i>Задовільно</i>	Середній	– неповне знання структури, змісту програми трудового навчання, форм та методів, властивостей та технологій роботи з різними конструкційними матеріалами; – неповне знання змісту та особливостей організації проектної діяльності, умінь застосовувати теоретичний матеріал на практиці; – володіння умінь розробляти плани-конспекти уроків «Дизайн і технології»; – володіння умінь практичної роботи з різними конструкційними матеріалами (папером і картоном, волокнистими матеріалами і тканиною, природними матеріалами, пластиліном тощо); – не завжди обґрунтований підхід до вирішення поставлених завдань

E	2,51-2,75	3 <i>Задовільно</i>		рівень володіння теоретичним матеріалом, практичними вміннями й навичками визначається нижче середнього
F X	2,00-2,5	2 <i>Незадовільно</i>	Початковий	– неповне знання структури, змісту програми трудового навчання, форм та методів, властивостей та технологій роботи з різними конструкційними матеріалами; – неповне знання змісту та особливостей організації проектної діяльності; – неповне знання змісту, форм, методів трудового навчання; – низький рівень володіння теоретичним матеріалом і уміння творчо застосовувати його на практиці; – низький рівень володіння уміннями виконання творчого практичного проекту; – відсутність обґрунтованого підходу до вирішення поставлених завдань
F	0,00-1,99	2 <i>Незадовільно</i>		– низький рівень знань із дисципліни, відсутність практичних умінь і навичок, що є підставою для повторного вивчення дисципліни

Список рекомендованої літератури з дисципліни «Методика навчання технологічної освітньої галузі»

ОСНОВНА:

1. Веремійчик І. М. Творчість на кінчиках пальців. Тернопіль: Мальва-ОСО, 2002. 108 с.
2. Веремійчик І. М. Тестові завдання для перевірки навчальних досягнень учнів з трудового навчання. *Початкова школа*. 2011. № 4. С. 30 – 33.
3. Веремійчик І.М. Методика трудового навчання в початковій школі: навч. посіб. Тернопіль: ОСО Мальва, 2004. 276 с.
4. Гра по-новому, навчання по-іншому. Методичний посібник / Упорядник О.Рома. The LEGO Foundation, 2018. 44 с.
5. Денисенко Л., Тименко В. Орієнтовне планування у 1-2 класах. *Початкова школа*. 2003. 24 с.
6. Державний стандарт початкової загальної освіти. Постанова Кабінету Міністрів України від 21 лютого 2018 р. № 87 .
7. Дробчак Я. Оптимальний вибір методів на уроках трудового навчання в початковій школі. *Початкова школа*. 2010. № 3. С. 38-42.
8. Інноваційні педагогічні технології у трудовому навчанні: навч. метод. посібник. За заг. ред. О. М. Коберника, Г. В. Терещука. Умань : СПД Жовтий, 2008. 212 с.
9. Коберник О.М., Терещук Г.В. Інноваційні педагогічні технології у трудовому навчанні: навч.-метод. посіб. / [за заг. ред. О.М.Коберника, Г.В.Терещук]. Умань: СПД Жовтий, 2008. 212 с.
10. Лілянова І.А. Методичні вказівки (рекомендації) до самостійної роботи студентів з курсу «Методика трудового навчання з практикумом»[Текст]: навч.-метод. Посібник / уклад. І.А. Лілянова.Борислав: БПК, 2014. 58 с.

11. Методика трудового навчання: проектно-технологічний підхід: навчальний посібник. За заг. ред. О. М. Кoberник, В. К. Сидоренка. Умань : СПД Жовтий, 2008. 216 с.
12. Савченко О. Я. Дидактика початкової освіти : підручник для студентів вищих навчальних закладів. Київ : Грамота, 2013. 504 с.
13. Сидоренко В. Психофізіологічні основи трудового навчання – важливий компонент професійної підготовки вчителя. *Трудова підготовка в закладах освіти*. 2010. № 3. С. 25-28.
14. Типова освітня програма для закладів загальної середньої освіти (під керівництвом О.Я.Савченко). URL: mon.gov.ua
15. Типова освітня програма для закладів загальної середньої освіти (під керівництвом Р.Б.Шиян). URL: mon.gov.ua
16. Труш І.В. Календарно-тематичне планування уроків з курсу «Дизайн і технології» у 1 класі НУШ. 2018. URL : schoollife.org.ua/838-2018/
17. Хорунжий В. І. Практикум у навчальних майстернях з методикою трудового навчання. Тернопіль: СМІ Астон, 2003. 220 с.
18. Шість цеглинок в освітньому просторі школи. Методичний посібник /Упорядник О.Рома. The LEGO Foundation, 2018. 32с.

ДОДАТКОВА:

1. Адам'янц Р. А. Художня праця: Плани – конспекти занять. Харків: Веста «Ранок», 2002. 128 с.
2. Безверхня Г. Виготовлення аплікаційних композицій з природного матеріалу. *Початкова освіта*. 2007. № 33-34 (вкладка).
3. Беркун О. Є. Барви Великодня: Заняття з вишивання. *Розкажіть онуку*. 2006. № 5-6. С. 154-155.
4. Бібік Н. Компетентність і компетенції у результатах початкової освіти. *Початкова школа*. 2010. № 9. С. 1 – 4.
5. Боринець Н. Ізонитка в трудовому навчанні. *Трудова підготовка в закладах освіти*. 2003. № 2. С. 36-37.
6. Борисова С. Великодне яйце з бісеру. *Трудове навчання в закладах освіти*. 2003. № 2. С. 44-47.
7. Ботюк О. Ф. Конструювання з паперу методом орігамі: навчально-методичний посібник. Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2004. 64 с.
8. Буда В. Робота з соломкою. *Початкова школа*. 2005. № 9. С. 38.
9. Веремійчик І. Бісерне низання. *Початкова школа*. 2006. № 1. С. 31-33.
10. Веремійчик І. Конструювання іграшок з текстильних кульок. *Початкова школа*. 2004. №1. С. 36.
11. Веремійчик І. М. Трудове навчання. 1 клас. Стежка до майстерності. Київ : Педагогічна думка, 2002. 128 с.
12. Веремійчик І. М. Трудове навчання. 2 клас. Майстрик і Майстринка. Київ : Педагогічна думка, 2002. 128 с.
13. Веремійчик І. М. Трудове навчання. 3 клас. Майстровиті руки. Київ : Інститут педагогіки, 2001. 128 с.
14. Веремійчик І. М. Трудове навчання. 4 клас. Майструй і твори. Київ : Інститут педагогіки, 2001. 128 с.
15. Веремійчик І. М. Уроки трудового навчання у початкових класах: посібник для вчителя. Київ : Педагогічна думка, 2003. 112 с. (Бібліотека вчителя початкових класів)

16. Ветреннікова О. Ромашку ніжну й чарівну на свято матері несучи. *Початкова школа*. 2008. № 4 (вкладка).
17. Волинець Л. Зміст навчання пластичних мистецтв у початковій школі Франції. *Початкова школа*. 2011. № 4. С. 52 – 55.
18. Гамза В. Аплікація. *Початкова школа*. 2007. № 42 (вкладка).
19. Глінка І. Новорічна листівка. *Початкова освіта*. 2006. № 45. С. 24-25.
20. Глобчак В. Особистісно-орієнтоване навчання і виховання молодших школярів на уроках праці у початковій ланці. *Рідна школа*. 2004. №4. С.19- 20.
21. Гордуз М. Нестандартні форми навчання молодших школярів на уроках трудового навчання. *Початкова школа*. 2003. №4. С.1-4.
22. Денисюк Н. Формування в учнів естетичного смаку і творчої активності під час навчання виготовлення квітів з бісеру. *Трудова підготовка в закладах освіти*. 2005. № 1. С. 9-13.
23. Діденко С. А яєчки-витинанки – це прекрасні подарунки. *Розкажіть онуку*. 2004. № 7-8. С. 152-153.
24. Дробчак Я. Елементи геометрії на уроках трудового навчання. *Початкова школа*. 2007. № 12. С. 34-36.
25. Дробчак Я. Листівки-саморобки як засіб розвитку творчості. *Початкова школа*. 2006. № 3. С. 25-26.
26. Дробчак Я. Оптимальний вибір методів на уроках трудового навчання в початкових класах. *Початкова школа*. 2010. № 3. С. 38 – 42.
27. Дубінська В. Вироби з пап'є-маше. Виготовлення моделей посуду. *Розкажіть онуку*. 2008. № 11. С. 126-127.
28. Жадан Л. М. Праця – найвеличніша краса. *Все для вчителя*. 2008. № 5. С. 26-28.
29. Жгута Т. Вчимося вишивати бісером на уроках трудового навчання. *Трудова підготовка в закладах освіти*. 2007. № 3. С. 42-47.
30. Закревська Л. Система уроків художньої праці. *Початкова школа*. 2007. № 8. С. 39-41.
31. Закревська Л. Система уроків художньої праці. *Початкова школа*. 2007. № 9. С. 35-38.
32. Закревська Л. Система уроків художньої праці. *Початкова школа*. 2007. № 10. С. 40-43.
33. Залізко О. С. Конструювання ялинкової прикраси Дід Мороз. *Розкажіть онуку*. 2006. № 21-22. С. 44.
34. Залюбовська Л. Можна все сконструювати з прямокутника й квадрата. Розробки уроків художньої праці. *Розкажіть онуку*. 2006. № 3-4. С. 98-102.
35. Запольська А. Живе у лісі казка: інтегрований урок, 2 клас. *Початкова освіта*. 2005. № 19 (вкладка).
36. Заровська Л. І. Перенесення малюнка на тканину. *Все для вчителя*. 2003. № 34. С. 60-61.
37. Іваницька Л. Пізнання навколишнього світу через оригамі. *Початкова освіта*. 2003. № 1. С. 10-11.
38. Коберник О.М., Сидоренко В.К. Методика трудового навчання: проектнотехнологічний підхід: навч. посіб. / [за заг. ред. О.М. Коберника, В.К.Сидоренка]. Умань: СПД Жовтий, 2014. 216 с
39. Калібабчук Т. П. Диво-витинанки. *Початкове навчання та виховання*. 2008. № 7. С. 19-23.
40. Козак К. Узгодження силуетної форми й декору. Декоративний коник (1 кл.). *Початкова освіта*. 2007. № 42 (вкладка).

41. Копитіна І. В. Умілі ручки. 1 клас. Альбом-посібник з трудового навчання 2-е видання, доповнене та перероблене. Кам'янець-Подільський: ФОП Сисин О. В., 2009. 80 с.
42. Копитіна Н. Умілі ручки. 2 клас. Альбом-посібник з трудового навчання. Кам'янець-Подільський: ФОП Сисин О. В., 2011. 64 с.
43. Копитіна Н. Умілі ручки. 3 клас. Альбом-посібник з трудового навчання. Кам'янець-Подільський: ФОП Сисин О. В., 2010. 64 с.
44. Копитіна Н. Умілі ручки. 4 клас. Альбом-посібник з трудового навчання. Кам'янець-Подільський: ФОП Сисин О. В., 2011. 64 с.
45. Котелянець Н. Проектно-технологічна діяльність молодших школярів. *Трудова підготовка в закладах освіти*. 2006. № 1. С. 12-14.
46. Ліщинська-Кравець Г.Л. Техніки вишивання. 2010. URL: <http://vishivanka.net.ua/article/5>.
47. Пометун О.І., Пироженко Л.В. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: навч.-метод. посіб. Київ : Видавництво А.С.К., 2004. 192 с.